

Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 17 берез. 2016 р.) / МВС України. Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2016. С. 31–34.

6. Дотримання прав дітей в умовах збройного конфлікту : щорічна доп. про становище дітей в Україні за підсумками 2014 року / С. Ю. Аксьонова, О. В. Вакулєнко, О. А. Васильєв та ін. Київ : Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики, 2015. 160 с.

7. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : закон України від 24.01.1995 № 20/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 6. Ст. 35.

8. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 5. Ст. 35.

Одержано 26.02.2019

УДК 343.85(477)

ІГОР АНАТОЛІЙОВИЧ ВОЛКОВ,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Факти порушення закону у правоохоронній системі особливо вражають суспільство і громадськість, що породжує недовіру до державних інституцій, підриває авторитет всієї системи правоохоронних органів країни. Ураження працівників Національної поліції злочинними проявами негативно впливає на результати боротьби зі злочинністю, оскільки особи, які скоїли злочини, нерідко уникають відповідальності. При цьому більшість суб'єктів злочинів цього виду володіють знаннями оперативно-розшукової діяльності, кримінального та кримінально-процесуального законодавства, що дозволяє їм створювати умови для приховування своєї злочинної діяльності. Такий стан справ суттєво ускладнює організацію протидії злочинам, що вчиняються працівниками Національної поліції важливою складовою якої є попереджувальна діяльність, мета якої вжити заходи, які суттєво ускладнять або унеможливлять вчинення злочинів працівниками Національної поліції.

Питанням оперативно-розшукової профілактики злочинів присвячені роботи А. І. Алексеєва, О. М. Бандурки, В. В. Баранова, Є. І. Борділовського, І. В. Бригалова, В. О. Глушкова, Є. О. Дідорєнка, І. П. Джужі, О. М. Козачєнка, О. Є. Користіна, А. Г. Лекаря, В. С. Овчинського, С. С. Овчинського та ін.

Зміст оперативно-розшукового запобігання злочинам, що вчиняють працівники Національної поліції з боку працівників служби внутрішньої безпеки складається з таких етапів, які мають нейтралізувати розвиток злочинної діяльності: загальна та індивідуальна профілактика злочинів; виявлення осіб, дії яких свідчать про протиправне прагнення вчинити злочин і можуть перерости у злочинні; припинення злочинів.

Як зазначає А. І. Посполітак, об'єктом профілактики злочинів, які вчиняють працівники Національної поліції є причини, умови, що сприяють вчиненню аналізованих злочинів, та особи, які потенційно можуть вчинити такі злочини, тобто лише ті особи, які мають умисел на вчинення конкретних злочинів, приховано здійснюють підготовку або вчиняють їх, що й обумовлює особливості негласного впливу оперативних підрозділів на таких осіб, інформація про яких міститься у відповідних справах. Обґрунтоване визначення категорій осіб, які є об'єктами профілактики, а також врахування оточуючого її середовища, виступають важливою передумовою правильної організації попереджувальної роботи, в якій обираються і заходи профілактичного впливу: метод переконання (передача відомостей, які мають на меті викликати певну думку або дію особи, що підлягає профілактичному впливу); метод примусу (обмеження певних прав і свобод, а також виключення можливості здійснення особою певних дій, причому за незалежними від цієї особи причинами). Метод примусу застосовується у випадках, коли метод переконання не дає позитивних результатів, а дії, які здійснені особою, що підлягає профілактичному впливу, дають підстави для застосування до неї заходів дисциплінарного, адміністративного, правового характеру. Для реалізації заходів примусу працівники оперативних підрозділів внутрішньої безпеки можуть ініціювати як самостійно, так і через інших суб'єктів:

звільнення на законній підставі особи з посади; застосування адміністративних заходів впливу (наприклад, за корупційні правопорушення); відклик спеціальних дозволів (ліцензій), які видані дозвільною системою МВС тощо [1, с. 13].

Запобігання підрозділами внутрішньої безпеки злочинам, що вчиняються працівниками Національної поліції – система заходів і суб'єктів, діяльність яких спрямована на виявлення та усунення причин та умов злочинності у сфері службової та професійної діяльності працівників Національної поліції і застосування програм індивідуального коригування поведінки; виявлення осіб, поведінка яких прямо вказує на реальну можливість вчинення злочинів у сфері службової та професійної діяльності працівників Національної поліції і подальше проведення диференційованих заходів запобіжного впливу.

До напрямів загально профілактичного характеру слід віднести: вдосконалення кадрової роботи; підвищення ефективності виховної роботи з особовим складом; удосконалення професійної освіти та підготовки кадрів; удосконалення психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності працівників Національної поліції тощо. До заходів індивідуальної профілактики злочинів слід віднести розробку системи спеціальних заходів, спрямованих на усунення, нейтралізацію, обмеження дії факторів зазначених злочинів, перешкоджання здійсненню протиправного наміру конкретного працівника Національної поліції щодо реалізації умислу на вчинення даних злочинів, припинення корупційної діяльності, яка вже почалася з метою недопущення настання протиправного результату. До таких заходів слід віднести створення адекватного антикорупційного законодавства; створення умов, за яких у працівників поліції формується усвідомлення невідворотності покарання; широке висвітлення у ЗМІ результатів антикорупційної діяльності в органах та підрозділах Національної поліції; запровадження високих соціальних стандартів та гарантій для працівників поліції тощо [1, с. 11–12].

В. Є. Боднар за результатами вивчення практичної діяльності підрозділів внутрішньої безпеки виділяє такі детермінанти протиправної діяльності працівників органів та підрозділів Національної поліції: успадкована від колишньої міліції морально застаріла «палочна» система оцінки роботи, що ґрунтується на гонитві за формальними (нерідко штучними) показниками оперативно-службової діяльності; перезавантаженість працівників органів та підрозділів Національної поліції, унаслідок чого вони не виконують службові обов'язки або формально ставляться до їх виконання, фальсифікують службові документи; недостатньо ефективна система контролю за діяльністю працівників низової ланки поліції через низький професійний рівень керівників усіх рівнів тощо; вияви професійної деформації, яка межує з професійною деградацією, тобто незворотними змінами особистості працівника, які зумовлені його професійною діяльністю; неякісний підбір, підготовка та розстановка кадрів, поверхневе вивчення кандидатів на службу в органи поліції, неефективність інституту наставництва; низький рівень фінансового та матеріально-технічного забезпечення тощо [2, с. 278–284].

Про можливу причетність до злочинної діяльності працівником поліції можуть свідчити такі обставини: неадекватний наявним доходам спосіб життя (часте відвідування розважальних закладів), придбання дорогих транспортних засобів, нерухомості, часті виїзди за кордон на відпочинок тощо; підтримування стосунків, родинних зв'язків з кримінальними елементами, підприємцями, бізнес яких може викликати сумніви у його легальності; участь в оперативній розробці або розслідуванні матеріалів стосовно організованих злочинних угруповань, у результаті чого можливо виникнення пропозицій підкупу чи іншого впливу тощо.

При здійсненні працівниками підрозділів внутрішньої безпеки запобіжної діяльності необхідно вживати такі заходи: виявлення і постановка та оперативний облік працівників поліції стосовно яких у законний спосіб отримана і попередньо перевірена оперативна інформація компрометуючого змісту; створення умов, які ускладнюють або виключають можливість вчинення злочинних дій; цілеспрямований вплив на осіб, що знаходяться на оперативному обліку в підрозділах внутрішньої безпеки з метою нейтралізації, припинення та відмови від протиправних намірів та дій; використання можливостей громадського впливу через створення на довгостроковій основі груп, структур, контролюючих відомств на державному, регіональному рівнях для реалізації спеціальних комплексних програм по запобіганню та припиненню протиправної діяльності працівників поліції.

Висновок. Визначення чинників, які у своїй сукупності можуть посприяти або формують злочинні наміри чи дії працівників Національної поліції та життя відповідних заходів працівниками підрозділів внутрішньої безпеки щодо впливу на них можуть сформулювати надійне підґрунтя до стійкої запобіжної діяльності таким протиправним намірам та діям.

Використання отриманої інформації дає можливість здійснювати проведення системного аналізу оперативної обстановки по лінії внутрішньої безпеки з метою прогнозування, своєчасного виявлення та припинення розвитку негативних процесів у структурних підрозділах Національної поліції України [3, с. 117, 120].

Список бібліографічних посилань

1. Пospelітак А. І. Кримінально-правова характеристика та запобігання злочинам у сфері службової діяльності та професійної діяльності працівників ОВС (ст. 364, 365, 366, 367, 368, 368-2, 369, 369-2, 370 КК України) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2015. 205 с.
2. Боднар В. Є. Протидія злочинам у сфері службової діяльності, що вчиняються працівниками Національної поліції України : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 544 с.
3. Мельковський О. В. Актуальні питання запобіжної діяльності підрозділів внутрішньої безпеки МВС України (за результатами опитування працівників підрозділів внутрішньої безпеки). *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. Спецвип. 69. 348 с.

Одержано 26.02.2019

УДК 343.71

МАРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА ВОЛОШИНА,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри ОРД

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро)

ГЕНЕЗИС ОПЕРАТИВНОГО ПОШУКУ ПЕРВИННОЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ВИГЛЯДІ ФОРМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні ситуація зі злочинністю в країні доволі важка, вона постійно знаходиться в зоні підвищеної уваги громадськості, і, не дивлячись на зусилля, що вживаються органами влади, відчутних зрушень, саме для населення видимих зрушень, тут не відбувається. У зв'язку з цим методи та способи протидії злочинності, що використовувалися для протидії злочинності ще 20–30 років тому, сьогодні повинні бути іншими або в значній мірі вдосконалюватися. Тобто, сьогодні існує нагальна необхідність постійної ціленаправленої державної діяльності на забезпечення від злочинних посягань людини та в цілому суспільства, тобто, соціально-корисної державної діяльності. Одним із згаданих видів діяльності є оперативно-розшукова діяльність (далі – ОРД), під час якої за допомогою наявних сил, заходів та засобів досягається ефективний результат в процесі протидії злочинності, зокрема у виді здійснення оперативного пошуку первинної оперативно-розшукової інформації. Однак, сучасна теорія ОРД характеризується триваючою та жвавою дискусією щодо визначення як самого поняття «оперативний пошук» так і похідного від нього «оперативний пошук первинної оперативно-розшукової інформації підрозділами Національної поліції України». Враховуючи вказане, вважаємо доцільним визначитись із існуючими точками зору та запропонувати власну.

Взагалі в теорії оперативно-розшукової діяльності існують декілька різнопланових думок щодо визначення змісту дефініції «оперативний пошук» та його місця в оперативно-розшуковому процесі. Наприклад, перша група вчених виходить із того, що оперативний пошук ототожнюється із пошуковою діяльністю. Вказане пов'язано і тим, що більшість вчених у сфері оперативно-розшукової діяльності доволі широко визначає саме зміст дефініції «пошукова робота». Зокрема, І. М. Ніщета запропонував під оперативним пошуком фактів нецільового використання бюджетних коштів розуміти здійснюваний підрозділами БЕЗ комплекс ініціативних оперативно-розшукових і інших заходів, що скеровані на збір, перевірку та використання первинної інформації про факти нецільового використання бюджетних коштів і причетних до них осіб [1, с. 61]. Разом з цим, В. П. Захаров вважає, що пошукова діяльність – це комплекс оперативно-розшукових та інших заходів з організації отримання первинної інформації з ознаками, що свідчать про можливе вчинення особами правопорушень, їх попередня перевірка та прийняття рішень з її реалізації [2, с. 72].

В той же час, слід відмітити, що доволі детально дефініція пошукова робота» або «оперативний пошук злочинів» була розглянута в наукових працях, присвячених висвітленню